

Ács: Hétvezér facsoport Természeti Emlék

Kezelési terv

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1.	Azonosító adatok	3
1.1.	Jogszabályi háttér	3
1.2.	A védett érték adatainak frissítése	3
1.3.	Dokumentumfotók.....	4
2.	Leírás.....	10
3.	Természetvédelmi célkitűzések	10
4.	Természetvédelmi stratégiák	11
5.	Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	12
5.1.	Kezelési egységek.....	12
5.1.1.	Művelési ághoz kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	12
5.1.2.	Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme.....	12
5.1.3.	Látogatás	12
5.1.4.	Oktatás és bemutatás	12
5.1.5.	Kutatás, vizsgálatok	12
5.1.6.	Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra	13
5.1.7.	Táj- és kultúrtörténeti értékek	13
5.1.8.	Természetvédelmi infrastruktúra	13
5.1.9.	Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	13
5.2.	A Hétvezér-facsoport egyedeinek megőrzése	13
6.	Adminisztráció.....	14
7.	A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata.....	14

1. Azonosító adatok

1.1. Jogszábiái háttér

Védetté nyilvánító határozat: Ács Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2012. (III. 30.) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű védett természeti területekről

Kategória: természeti emlék

Védetté nyilvánítás indoka, természetvédelmi célja: növénytani

hrsz.: 580

Kiterjedése: 946 m²

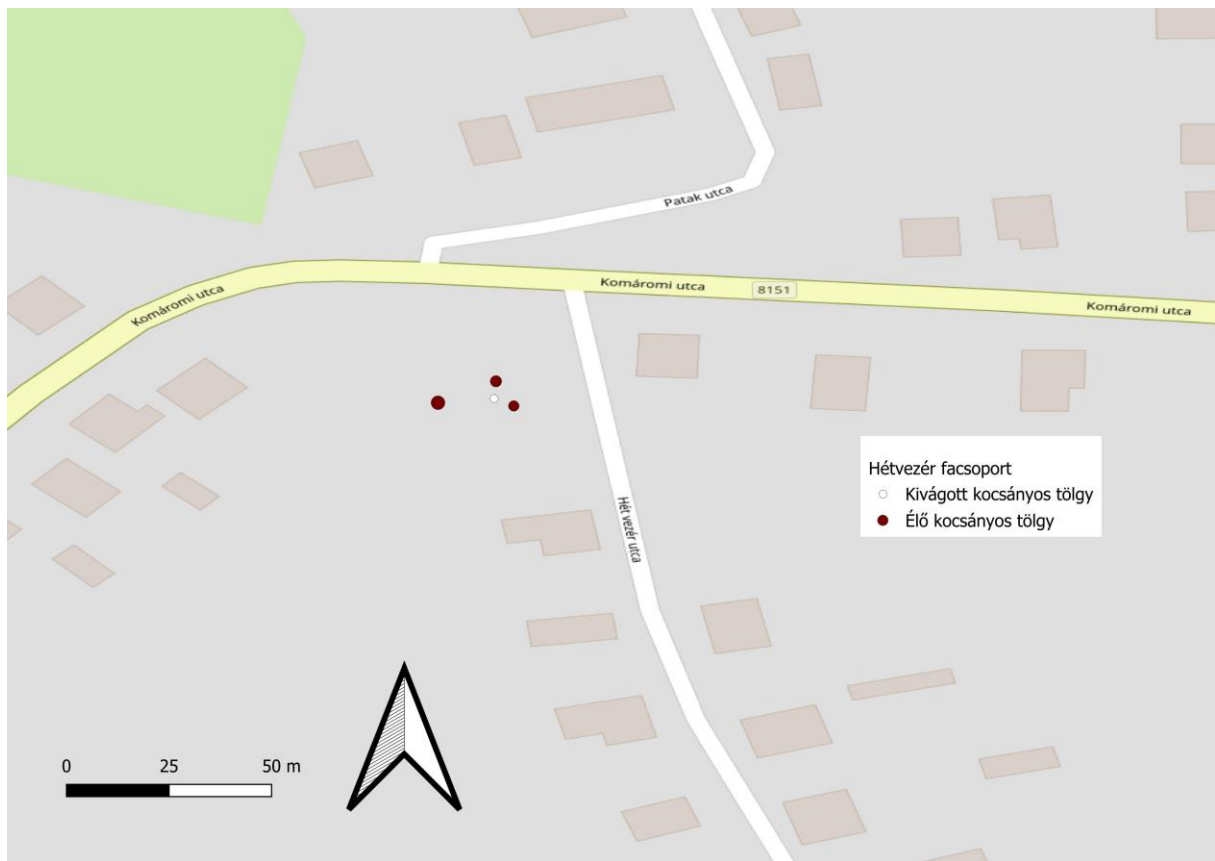
Egyéb kapcsolódó rendelkezések: A védetté nyilvánító önkormányzati rendelet további részleteket nem tartalmaz

1.2. A védett érték adatainak frissítése

A természeti emlék jelenleg 3 idős fát foglal magában a következők szerint:

Fajnév	Azonosító	Koordináta		Átmérő (cm)	Megjegyzés
Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	240829_122	N: 47,715957 EOVX: 264080.23	E: 18,019957 EOVY: 572906.92	100	
Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	240829_123	N: 47,715919 EOVX: 264076.00	E: 18.019953 EOVY: 572906.56	88	Kivágva, helyette 3 kicsi vöröstölgy (<i>Quercus rubra</i>) ültetve
Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	240829_124	N: 47,715903 EOVX: 264074.18	E: 18.019996 EOVY: 572909.76	97	
Kocsányos tölgy (<i>Quercus robur</i>)	240829_125	N: 47,715910 EOVX: 264075.13	E: 18,019830 EOVY: 572897.32	115	

A Hétvezér-facsoport egyedeinek elhelyezkedése Ács belterületén:

1.3. Dokumentumfotók

A Hétvezér-facsoport emlékpark táblája a Hét vezér utca felől

A Hétvezér-facsoport idős egyede

A Hétvezér-facsoport kivágott egyede

A vérpíros hangya (*Formica sanguinea*) egyedei az egyik idős tölgyfán

Pótlásként ültetett vöröstölgy (*Quercus rubra*) egyede

A természeti emlék területén előforduló növényfajok

Magyar név	Latin név
zöld muhar	<i>Setaria viridis</i>
kakaslábfű	<i>Echinochloa crus-galli</i>

Magyar név	Latin név
hamvas szeder	<i>Rubus caesius</i>
felálló madársóska	<i>Oxalis stricta</i>
parlagi rózsza	<i>Rosa canina</i>
kerek repkény	<i>Glechoma hederacea</i>
madárkeserűfű	<i>Polygonum aviculare</i>
fehér libatop	<i>Chenopodium album</i>
szelíd csorbóka	<i>Sonchus oleraceus</i>
szürke madársóska	<i>Oxalis stricta</i>
kökény	<i>Prunus spinosa</i>
erdei gyömbérgyökér	<i>Geum urbanum</i>
pirók ujjasmuhar	<i>Digitaria sanguinalis</i>
sövénytű	<i>Calystegia sepium</i>
közönséges galaj	<i>Galium mollugo</i>
közönséges cickafark	<i>Achillea millefolium</i>

2. Leírás

A Hétvezér-facsoport a Concó-patak partján 1896-ban ültetett a millennium emlékére 4 (más források szerint 7) darab kocsányos tölgyből áll, mely a honfoglaló magyar vezéreknek állít emléket. Az idő folyamán néhány fa annyira megbetegedett, hogy nem tudták megmenteni őket, így helyükre 2015-ben újabb fákat ültettek. A faültetésen jelen volt a település vezetői mellett a francia Bois-Bernard település és Ács erdélyi testvértelepülése, Olasztelek, delegációja is.

A természetvédelmi emlék területén jelenleg a három idős fán túl jelentős természetvédelmi érték nem található. A fák alatti aljnövényzet nem emlékeztet kocsányos tölgyes erdő, akár parkerdő lágyszárúszintjére, annak ellenére sem, hogy attól néhány méterre kisebb vízfolyás található, tehát a megfelelő abiotikus paraméterek adottak. A rendszeres, talajfelszín bolygatásával is járó kaszálás következtében a fák alatt kizárólag lágyszárú gyomok fordulnak elő.

3. Természetvédelmi célkitűzések

A facsoport védelmének célja a védett faegyedek és az ezek alkotta élőhelyek hosszú távú megőrzése. A védelem magában foglalja az egyedek fennmaradásának aktív elősegítését, szükség esetén célirányos védelmi intézkedések megvalósítását. Cél továbbá a védett értéknek otthont adó terület (hrs.) lehető legjobb természetességének elérése, valamint az érték helyi kultúrába való illesztése és széles körű megismertetése.

További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása.

A védelem magában foglalja az egyedek fennmaradásának aktív elősegítését, szükség esetén célirányos védelmi intézkedések megvalósítását. Cél továbbá a védett értéknek otthont adó terület lehető legjobb természetességének elérése, valamint az érték helyi kultúrába való illesztése és széles körű megismertetése.

Rendeltetés: A Hétvezér facsoport megőrzése és a fák által biztosított élőhelyek (fészkelő- és szaporodóhelyek, mikroélőhelyek) kedvező természetvédelmi helyzetben történő fenntartása.

Célkitűzés:

- 1) Az egykor tájképi jelentőségű facsoport/park fennmaradásának biztosítása
- 2) A jelentősebb dendrológiai értékkel bíró idős fák megőrzése
- 3) A fákhoz és egykori parkhoz kötődő élővilág védelme
- 4) A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése.

4. Természetvédelmi stratégiák

- 1) Az agresszívan terjedő inváziós fajokat vissza kell szorítani, a tájidegen fákat folyamatosan hazai, tájban honos fafajokra (tölgy, kőris, stb.) kell cserélni.
- 2) A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani kell
- 3) Az értékek bármilyen szennyezését, rongálását meg kell akadályozni.
- 4) A természetvédelmi szempontból értékes, kíváncsú állapotot rögzíteni kell és fenntartani a beavatkozások minimalizálása mellett.

A Hétvezér facsoport védelmének célja a területen található faegyedek és a park képének megőrzése. A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- 1) A parkfák egyszeri, teljes rekonstrukciója (növény-egészségügyi kezelés, beteg és menthetetlen fák eltávolítása, majd ezek pótlása, menthető fák nyesése). Az egyszeri, teljes rekonstrukcióra vonatkozó kezelési módok az egyes fák állapotának megfelelően:
 - a. jó állapotban lévő, idős fák: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
 - b. jó állapotban lévő, idős fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel: a száraz csúcsok levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;
 - c. idős jelentősen sérült koronaformájú fák: az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése;
 - d. idős, jelentősen korhadt törzsű és ágazatú fák: a madár, illetve denevérvédelem, valamint alsóbbrendű korhadéklakó fajok miatt megtartandók. Az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése, a korábban betonozott üregek utókezelése, a törzsbelső kitisztítása, vízkivezetés megoldása;
 - e. leromlott, erősen károsodott fák, illetve deformálódott koronájú vagy korona nélküli fák: eltávolítást, szükség esetén tuskókiszedést követően pótlás sorfa jellegű fakkal;
 - f. középkorú, szép koronájú, egészséges fák az első pótlásból: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
 - g. jó állapotban lévő, középkorú fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel, fagyöngyfertőzéssel, erős számú tősarjjal: a száraz ágvégek levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;
 - h. fiatal, egészséges, megfelelő helyre telepített fák: nem igényelnek kezelést.
- 2) A faegyedek egészségi állapotának nyomon követése
- 3) A faegyedek egészségi állapotának fenntartása aktív kezeléssel
- 4) A park egykori jellegének visszaállítása és fenntartása

5. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

5.1. Kezelési egységek

A fáknek otthont adó terület egyetlen kezelési egységet képez, melynek megfeleltetése: ÁNÉR-kód: U3 – Falvak, falu jellegű külvárosok

5.1.1. Művelési ághoz kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- 1) A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

5.1.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme

- 1) Az idős fákat meg kell őrizni. Amennyiben balesetvédelmi szempontból indokoltá válik idős, odvas, mélyen bekorhadó ágcsontokkal, repedésekkel, szétnyíló fahasadékokkal rendelkező fa kivágása, ilyen elemeket tartalmazó farész visszavágása, a munkálatok kizárólag a denevérek és egyéb faodvakat használó védett kisemlősök (pl. pelék) életciklusa és a madarak költési időszakának szempontjából kritikus időszakokon kívül, augusztus 15. – október 31. között végezhetők. A fakivágást, visszavágást minden esetben az odvak előzetes átvizsgálása kell, hogy megelőzze, a vágás csak akkor történhet meg, ha sikerült meggyőződni arról, hogy madarak nem költenek a fán, az odvakban, résekben denevérek vagy egyéb védett kisemlősök nem tartózkodnak. Amennyiben az odvakban denevéreket vagy védett kisemlősöket észlelnek, akkor haladéktalanul értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság ügyeleti telefonszámán az illetékes természetvédelmi őrt.
- 2) A fák alatti gyeperendszeres kaszálása, karbantartása.
- 3) A fenntartó kezelések során ügyelni kell az odúlakó fajok jelenlétére.
- 4) A fák betegségek és kártevők elleni védelme

5.1.3. Látogatás

- 1) A facsoport és környéke szabadon látogatható
- 2) A fenntartó beavatkozások idején és balesetveszély esetén a kezelő időszakos használati korlátozást rendelhet el.

5.1.4. Oktatás és bemutatás

- 1) Ismeretterjesztési célból arra alkalmas helyeken információs táblák helyezhetők ki, amikről a természeti emlék növénytani és állattani értékeiről szerezhetnek ismereteket a látogatók
- 2) A látogatás és bemutatás célját szolgáló, tájba illő létesítmények összes alapterülete nem haladhatja meg a tervezési terület 0,05%-át.
- 3) A fák történetének megismertetése
- 4) Az oktatást és bemutatást elősegítő új információs táblák készítése
- 5) Online és személyes ismeretterjesztés

5.1.5. Kutatás, vizsgálatok

- 1) A terület egészén a terület állapotát befolyásoló vizsgálatok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései szerint végezhetők,

beavatkozással nem járó kutatások a fenntartó felé történő bejelentés és egyeztetés után végezhetők.

- 2) A fákhoz kötődő élővilág felmérése és nyomon követése
- 3) A fák történetének felkutatása

5.1.6. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- 1) A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- 2) A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fát és gyökérzetét nem érinti
- 3) A meglévő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- 4) A meglévő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- 5) A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- 6) A területen növényvédő szert és irtószereket csak a fák egyedi védelme érdekében szabad használni.
- 7) A tervezési területen belül a szükséges vegyszerezést csak egyedi engedéllyel és természetvédelmi hatósági ellenőrzése mellett szabad végezni.
- 8) A tervezési terület a jelenlegitől eltérő, természetvédelmi szempontból kedvezőtlenebb területfelhasználási egységbe nem sorolható.

5.1.7. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- 1) A facsoport tájképi megjelenését meg kell őrizni.
- 2) A facsoportból fa csak abban az esetben távolítható el, ha ez a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében szükséges. Az eltávolított fát pótolni kell.
- 3) A fapótlásokat előnevelt, földlabdás suhángokkal kell elvégezni vegetációs időn kívül
- 4) Pótlást a facsoportból, mint anyanövényekről származó szaporítóanyagból nevelt csemetékkel kell megtenni
- 5) A faápolás során megengedett a koronaalakítás, a sérült és beteg koronarészek eltávolítása, a tősarjak eltávolítása, az üregek gondozása, a fagyöngy folyamatos eltávolítása.
- 6) A tájképi szempontból nem megfelelő objektumok eltávolítása.

5.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

- 1) Természetvédelmi státust jelző tábla kihelyezése a fák környezetében.
- 2) Információs táblák kihelyezése.

5.1.9. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- 1) Természetvédelmi beavatkozásokon kívül a fán egyéb beavatkozások nem végezhetők el.

5.2. A Hétvezér-facsoport egyedeinek megőrzése

A kocsányos-tölgy egyedei akár 800–1000 évig is élhetnek. A Hétvezér-facsoport egyedei jelenleg mintegy 130 évesek, azaz korukból fakadóan fennmaradásuk hosszú távon biztosítható. A 4 egyed közül egyet a közelmúltban egyet betegség miatt kivágtak, ennek

tuskója még látszik a területen. A kivágott fa helyére vöröstölgy (*Quercus rubra*) egyedeit ültették. A vöröstölgy hazánkban nem honos fafaj, fiatal egyedeinek védeltsége nem indokolt.

Az egyedek megőrzése érdekében szükséges azok egészségi állapotának rendszeres időközönként történő felülvizsgálata és a szükséges növényápolási beavatkozások elvégzése.

Bő makktermő évben javasolt a faegyedeken termett makkok gyűjtése és azok génbankba (Nemzeti Biodiverzitás- és Génmegőrzési Központ) történő elhelyezése, valamint faiskolai szaporítása.

6. Adminisztráció

- 1) A védeltség hatálya felülvizsgálandó és pontosítandó (fák száma, fafaja)
- 2) A védeltség jellege (természetvédelmi terület vagy természeti emlék) tisztázandó. A megadott helyrajzi szám alapján a Hétvezér facsoport területi védeltséget is élvezhet
- 3) Biztosítani kell, hogy a természeti emlék (tervezési terület) a kijelölt természetvédelmi kezelő vagyonkezelésében legyen.
- 4) A természeti emlék/terület kezelője mellett kötelezően kijelölendő a terület megfelelő kompetenciákkal rendelkező természetvédelmi kezelője.

7. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

- 1) A védeltség hatálya haladéktalanul pontosítandó és az érintettek erről megfelelő módon tájékoztatandók.
- 2) Jelen kezelési terv folyamatos előírásai határidőhöz nem kötöttek. Az egyszeri beavatkozások mielőbbi megvalósítására kell törekedni.
- 3) A természetvédelmi kezelési terv előírásainak betartását a természetvédelmi hatóság ellenőrzi, a kezelési tervben megadott kezelési feladatok végrehajtását a természetvédelmi kezelő és Ács Város Önkormányzata ellenőrzi.
- 4) A természetvédelmi kezelési tervet 5 évente felül kell vizsgálni és a szükséges módosítási javaslatokat megtenni. A természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatát Ács Város Önkormányzata, a terület természetvédelmi kezelője és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi, szükség esetén szakértő(k) bevonásával.